СВОБОДА SVOBODA

УКРАЇНСЬКИЙ ЩОДЕННИК UKRAINIAN DAILY

РІК XLVII. Ч. 277. Джерзі Сити, Н. Дж., середа, 29-го листопаду 1939. No. 277. Jersey City, N. J., Wednesday, November 29, 1939. VOL. XLVII

ТРИ ЦЕНТИ В ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВАХ АМЕРИКИ. ПЯТЬ ЦЕНТІВ ЗА ГРАНИЦЕЮ ЗЛУЧЕНИХ ДЕРЖАВ АМЕРИКИ. Тел. „Свободи": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807. THREE CENTS IN THE UNITED STATES OF AMERICA. FIVE CENTS ELSEWHERE

ДОМАГАННЯ ЗІРВАТИ ЗНОСИНИ З СОВЄТАМИ

ВАШИНҐТОН. — Метю Вол, предсідник Охоронної Конференції Американських Зарібників, а також заступник предсідника Американської Федерації Праці, вислав до президента Рузвелта листа з проханням, щоб Америка відтягнула своє признання Совєтської Росії, а також щоб зірвала всякі дипльоматичні звязки з Совєтами, а то тому, що Совєти, хоч зобовязались не втручатись до внутрішньо американських справ, ведуть комуністично-перевертну роботу в Америці. Навіть ті, що донедавна не вірили в ту перевертну совєтську роботу в Америці, тепер переконалися, що вона таки є, інспірована Москвою, пише в своїм листі Вол.

УЧИТЕЛЬСЬКА ЮНІЯ ПІД ВПЛИВАМИ КОМУНІСТІВ.

ВАШИНҐТОН. — Перед комітетом Даєса зізнав проф. Генрі Линвил та сказав, що нюйорська вчительська юнія ч. 5 є під контролею комуністів. Він також твердив, що ціла Американська Федерація Вчителів є під впливами комуністів, які кожний раз, коли вимагала цього хвилина, ставали в обороні комунізму, зокрема Совєтів.

Даєс заявив, що його комітет правдоподібно попросить паню Рузвелт, жінку президента, на переслухання, а то тому, що пані Рузвелт прилюдно заявила, що вона охотно далаб інформації в справі Конґресу Американської Молоді, якому закидують комунізм.

РОЗПРАВА ФРІЦА КУНА ДОБІГАЄ КІНЦЯ.

НЮ ЙОРК. — Розправа проти провідника німецько-американського Бунду, Фріца Куна, добігає кінця. Його адвокат Сабатіно виголосив промову, в якій сказав, що під політичним оглядом він не погоджується з Куном, та вважає, що як політичного провідника його треба знищити. Але суспільність повинна його знищити за політику, а не за ті речі, в яких він невинуватий. Любовні листи Куна, говорив адвокат Сабатіно, були цілком непричетні на тій розправі. А проте прокуратор уважав за відповідне їх читати. Колиб любов до чужої жінки була проступком, то величезну скількість осіб треба булоб поставити під суд, говорив він. Цезар і Наполеон поповнили ті прогріхи. А проте історія їх за те не осуджує. Суддя Валас сам признав, що деякі ґазети використовували цей процес для дешевої сензації, а не для вияснення справи. Він додав, що жалує, що не має тої судівницької сили, що має анґлійський суддя, а то він позамикав би деяких ґазетярів до тюрми.

РОЗПОЧАВСЯ НОВИЙ ОПЕРОВИЙ СЕЗОН.

НЮ ЙОРК. — Серед великої помпи і блеску розпочався минулого понеділка новий оперовий сезон у Метрополітен Опера Гавзі. Сезон розпочато оперою Вердія „Сімон Воканеґра". Головні ролі співали оперові зорі — Лоренс Тибет, Елізабет Ритберґ, Джовані Мартінелі та Езіо Пінза. Дириґував Еторе Паніца. На ту першу виставу явились у своїх дороґих уборах нюйорські аристократи, провідні особи в бизнесі, адміністрації, штуці, армії.

ГОЛ ОБОРОНЯЄ МІЖНАРОДНІЙ ТОВАРООБМІН.

ВАШИНҐТОН. — Секретар Гол обороняв свою політику, оперту на свобіднім міжнароднім товарообміні. Критики закидали Голові, що його політика доводить до того, що чужі держави імпортують до Америки свої продукти та тим убивають домашній промисл. Гол твердив, що загальний добробут може бути опертий виключно на виміні товарів між поодинокими народами. В тім відношенні Гол покликався на недавню заяву анґлійського премієра Чеймберлина, який висказав подібну думку.

ГУВЕР ПРО МОЖЛИВІСТЬ ДИКТАТУРИ.

КОЛФАКС. — Герберт Гувер у своїй прилюдній промові сказав, що колиб Америка вступила до війни, то зараз упроваджено б в Америці диктатуру. Він далі говорив, що европейські краї, які мають нині диктаторів, самі вибрали собі до влади тих диктаторів, а то тому, щоб ті завели лад і дали людям запоруку заробітку та прожитку. „Кожний диктатор на світі в своїх перших початках був вибраний людьми", дослівно сказав Гувер.

НАГІНКА НА ХАБАРНИКІВ.

КАНЗАС СИТІ. — Суддя Рівес продовжає наґінку на хабарників, що загніздились у місцевій адміністрації ще за часів впливів місцевого політичного „боса", Пендерґаста. Сам Пендерґаст тепер уже в тюрмі. Але є ще багато менших „босів", які далі при владі і далі спроневірюють ґромадські фонди та беруть хабарі. В першу чергу суддя Рівес звернув свою увагу на тих, що крали гроші, призначені на поміч безробітним. Він потягнув їх до суду.

ГОЛОС РОБІТНИКІВ У МІЖНАРОДНІЙ ПОЛІТИЦІ

ГАВАНА. — Представник робітничих юній Злучених Держав Америки, Карей, на міжамериканській робітничій конференції заявив, що робітництво мусить мати значний голос у міжнародній політиці, коли закінчиться війна й будуть укладати мирові точки. Щоб часом знов не уложено такого миру, що буде мати зародки насильства й спричинюватиме новий конфлікт.

СМЕРТЬ ЧЕТВЕРО ОСІБ В ОГНІ

Як Доґерті, мешканець Спотсвуду, Ню Джерзі, запалив нафтову піч у своїм деревлянім домі, ця з якоїсь причини експльодувала й вмить обняла дім вогнем. Доґерті крикнув жінці, щоб вона рятувала себе й діти. Жінка викинула йому з вікна другого поверху двоє дітей, а потім пропала за масою полумя й диму. Пожарники знайшли потім останки жінки та її трох синів, у віці: 17, 15 та 4 роки. Доґерті лікується в шпиталі з попечення.

Поліція припускає, що котресь з дітей бавилося коло нафтової печі і її зле наставило.

ХТО НАЙБІЛЬШИЙ ЧОЛОВІК У СВІТІ?

Студенти принстонського унвіерситету рішили голосуванням, що найбільшою живучою особою в світі є тепер Гітлер. По ньому найбільше голосів дістав Айнштайн, а потім Чеймберлин.

ПОЖАРИ ЛІСІВ

У стейті Ню Джерзі, коло міста Ботлер, занялися ліси на горі Коперас. Лісовий уряд, котрий каже, що це найбільший пожар лісів за останніх 5 літ, викликав пожарні сторожі з околичних міст та три табори „Сі-Сі-Сі".

КАЖЕ, ЩО ВИСТАВА „ВКРАЛА" ЙОГО ІДЕЮ

Один шікаґовець вніс у федеральному суді в Ню Йорку позов проти корпорації Світової Вистави в Ню Йорку. Каже, що заряд вистави взяв від нього ідею, як водити гостей по виставі, а йому за те нічого не заплатив.

А. Ч. ХРЕСТ ДЛЯ ПОЛЬЩІ

БЕРЛІН. — Американський Червоний Хрест подав до відома, що висилає до Польщі ліки і одіж на суму $250,000. Передше вислано те саме на суму $25,000. Все це призначене для польських полонених і хворих.

НАСЛІДУЮТЬ БРИТІЙЦІВ

БЕРЛІН. — Здається, що вже вияснено, як повстала „маґнетична міна". Має це бути німецьке уліпшення тої міни, яку зачали закладати анґлійці при кінці минулої світової війни в 1918 році.

ЗАДОВОЛЕНІ З ФІНСЬКО-СОВЄТСЬКОГО КОНФЛІКТУ

РИМ. — Італія слідить за спором між Совєтами і Фінляндією з великим зацікавленням, бо є того переконання, що завдяки тому конфліктові Совєти змушені покищо занехати свої інтриґи на Балкані, який італійці вважають своєю сферою впливів.

СТРІЛЯЛИ ДО ПРИВЯЗАНОГО ЛОСЯ

Фармер А. Е. Емпі з Айдаго Фолс, Айдаго, вийшовши рано на поле, побачив, що в його дротяний пліт, котрим обведене пасовиско, заплутався дворічний лось. Фармер покликав сина й оба вийшли з рушницями. На снідання родина їла лосину.

ҐЕБЕЛЬС НАКЛИКУЄ ДО ОПТИМІЗМУ

БЕРЛІН. — Війни не можна виграти без оптимізму, бо він є так потрібний до вигри, як гармати і стрільна. Особливо треба його в тяжких годинах нації, коли їй треба переносити тяжке горе й поконувати великі трудноші. Таке говорив націстичний міністер пропаґанди Ґебельс до ранених жовнірів, робітників і мистців.

ВПЛИВ ВІЙНИ НА ПОЧТУ

Каже анґлійський почтовий уряд, що від часу війни він мусить перевозити 12 міліонів листів більше, ніж до війни.

Причиною зросту листування є розділення родин через війну.

ПОЧВІРНЕ ВБИВСТВО НА ТЛІ РЕВНИЦЬ

До мешкання Фелікса Нєцковського в Порт Ричмонді, коло Філядельфії, в котрім жила також Реґіна Криґерова, дочка Нєцковського, закрався вчасним ранком Станіслав Криґер, що жив окремо від своєї жінки, і почав стріляти з револьвера на рідню. За кілька хвилин пані Йосифіна Нєцковська, його 45-літня теща, Фльоренція, його 17-літня шваґрова, лежали на долівці мешкання неживі. Потім постріливи смертельно свою жінку й свого тестя. Накінець убив себе самого.

Розсліди поліції стверджують, що тлом почвірного вбивства була заздрість. Він оженився з Нєцковською, котра була кравчинею, кілька місяців тому. До мешкання Нєцковського дістався при помочі витриху. Його жінка пробувала втікати крізь вікно, але як вона була на даху під вікном, Криґер її допав кулею, потім ще побив по голові молотом, котрий теж приніс зо собою.

ПОШАНУВАЛИ ГЕРОЙСЬКОГО НІМЦЯ

ПАРИЖ. — З фронту доносять, що відділ британських офіцирів - летунів настав, на те, щоби при їх обіді був почесним гостем той німецький летун, що по геройськи боронився перед трьома британськими літаками і з пробитим кулями літаком зумів щасливо злетіти на землю. Він має відійти до табору полонених, але наперед хотіли йому британці віддати пошану за геройство.

ІТАЛІЙСЬКЕ СВЯТО НЕВІДОМОГО ЖОВНІРА.

Сцена коло „гробу невідомого жовніра" в Римі, в котрому взяли участь наслідник престола Гумберт, премієр Мусоліні та граф Чіано (в другомі ряді).

СОВЄТИ ВЗИВАЮТЬ ФІНСЬКИЙ НАРІД ДО РЕВОЛЮЦІЇ

МОСКВА. — Московське радіо передало поклик, звернений до фінського народу, що взиває його до державного перевороту і повалення теперішнього уряду, бо інакше Фінляндію „жде доля Польщі". А коли уряд буде скинений, тоді, як сказано через радіо, Фінляндія не буде потребувати побоюватись нападу з боку Совєтів.

З цеї промови заключають, що Совєти пішли дуже далеко та що можна надіятись дуже серіозних комплікацій. Вихід може знайтися хіба в тому, що фінський уряд заявив згоду забрати своє військо з пограничної смуги, якщо Совєти зроблять те саме. Фінляндія також рішуго заперечила, що її військо стріляло на совєтських жовнірів, що були на совєтській території.

ВИСМІВАЮТЬ СОВЄТСЬКУ ПРОВОКАЦІЮ.

ГЕЛЬЗІНКІ (Фінляндія). — Фінський урядовий комунікат ствердив, що коли були по совєтськім боці які жертви в жовнірах, то не внаслідок стрілянини фінської артилерії, бо такої взагалі не було, а хіба тому, що совєтські жовніри, які вправлялись киданням ручних ґранат недалеко совєтсько-фінської границі, потерпіли від якогось нещасливого випадку. А далі підкреслено в часописах, що смішно навіть припускати, щоб у культурному світі міг хтось подумати, що маленька Фінляндія береться до війни з Совєтами, державою, що має 170 міліонів населення. Фінляндія, пищуть ґазети, не думає про таку війну, але її хоче совєтський премієр Молотов, що нацьковує проти фінського уряду, знаючи, що такий малий нарід як фінський не годен видержати війни з Совєтами.

„ДОЙЧЛЯНД" НА ОВИДІ.

ЛОНДОН. — Уже тепер знати, де бушує „кишеньковий" панцирник „Дойчлянд", бо це він затопив коло Ісляндії британський кружляк „Равальпінді", при чому більша частина залоги, що виносила коло 300 людей, затонула.

КИЇВ.

МОСКВА. — „Правда" подає, що згідно з переписом з 1939 року населення Києва, столиці України, виносить 846,293 особи. Часопис подає далі, що Київ побільшився під кожним оглядом, бо є більше, як бувало, помешкань, парків, бібліотек, театрів і т. п.

ПОЛЯКИ ПРО НІМЕЦЬКИЙ ТЕРОР.

ПАРИЖ. — Польські джерела подають, що німецька влада править польськими землями при помочі терору. Кажуть, що німці розстрілили між іншими бувшого польського амбасадора до Франції, ґр. А. Хлаповського, та вивезли з Кракова до концентраційних таборів 27 професорів яґайлонського університету.

„ПОЛЬСЬКА РАСА МУСИТЬ БУТИ ЗНИЩЕНА".

БЕРЛІН. — Таке заявив Альберт Ферстер, бувший націстичний провідник Данціґу, а теперішній керівник політикою на тих польських землях, що їх забрали німці на Поморю. Ферстер казав, що все, що на тих землях має щонебудь спільне з польською расою, мусить зникнути. Це ніби в заплату за „морди і тортури", яких поляки допустились над німцями. Ферстер підкреслив, що та політика супроти поляків ніколи не буде вже змінена. А коли буде проти неї спротив, то буде застосована „система залізного пястука".

ТАҐОР І ПОМІЧ ПОЛЬЩІ.

БОМБАЙ (Індія). — „Ди Івнінґ Нюз", розпочинаючи збіркову кампанію на поміч Польщі, звернувся до індійського фільософа Рабіндраната Таґора, щоб він допоміг цій акції. Таґор заявив, що він застарий (має 80 років), щоб узяти активну участь, але „його серце співчуває з переслідуваним польським народом".

„ПОЛЬЩА МУСИТЬ ВОСКРЕСНУТИ".

ВЕРСАЙ (Франція). — Таке заявив у своїй проповіді католицький єпископ Роляид Ґоселен, зазначуючи, що „могучий польський католицький нарід упав офірою несправедливого й варварського нападу".

НІМЕЧЧИНА „ПОЗА ЗАКОНОМ".

ЛОНДОН. — Таке сповіщає розпорядок, підписаний анґлійським королем Юрієм, наслідком якого ввесь німецький експорт підлягає тепер конфіскаті з боку аліянтів.

ВЗИВАЮТЬ НЕВТРАЛЬНИХ ДО ОПОРУ.

БЕРЛІН. — Німеччина настає на невтральні держави, щоб вони піднесли протест проти анґлійської бльокади на Північному морі, яка є нічим іншим, а тільки „британським морським розбишацтвом".

"SVOBODA" (UKRAINIAN DAILY).
FOUNDED 1893.
Ukrainian newspaper published daily except Sundays and holidays by the Ukrainian Press and Book Company, Inc. at 81-83 Grand Street, Jersey City, N. J.

Entered as Second Class Mail Matter at the Post Office of Jersey City, N. J. on March 30, 1911 under the Act of March 8, 1879.

Accepted for mailing at special rate of postage provided for in Section 1103 of the Act of October 3, 1917, authorized July 31, 1918.

За оголошення редакція не відповідає.

За кожду зміну адреси платиться 10 центів.

З Канади належить посилати гроші лише на т. зв. Foreign Money Order.

Письменний текст оголошення має бути в адміністрації 48 годин перед тим числа, в котрім оголошуючий хоче мати своє оголошення.

"Тел. „Свобода": BErgen 4-0237. — Тел. У. Н. Союзу: BErgen 4-1016. 4-0807.

Адреса: "SVOBODA", P. O. BOX 346, JERSEY CITY, N. J.

ПРОПАГАНДА ГОВОРИТЬ

Як лише почалася війна, англійський уряд дав голосну заяву, що він не буде робити в Америці ніякої пропаганди. Мовляв, він дозволить своїй справі говорити за себе.

Чи держиться він цеї заяви, покищо годі сказати. Противники Англії в цю заяву не вірять, як це видно хочби з неменше голосного закиду німецького уряду, що корабель „Атенію" затопили самі англійці, щоби прихилити на свою сторону симпатії Америки. Виходилоб, що Англія пропаганди зовсім не понехала, а тільки змінила її засоби.

На піддержку заяви англійського уряду прийшов якийсь час потім відомий англійський письменник Г. Г. Велс, котрий признався, що підчас першої світової війни він робив пропаганду для англійського міністерства заграничних справ, але тепер її робити не буде, бо, мовляв, англійський уряд не дбає за своїх пропагандистів.

Та, не зважаючи на цю заяву з англійського боку, до Америки приїжджає тепер велике число ріжних прелеґентів і кожний з них при вступі на американську землю каже саме те, чого від пропаґандиста можна сподіватися.

Одначе ця пропаганда від ухвалення зміни невтральностевого закону рішучо ослабла. Від самого початку війни американці часто питалися: „Що заведе Америку у війну?" Від зміни невтральностевого закону Англія й Франція видно прийшли до переконання, що Америка дасть тепер їм усе, чого їм покищо треба, себто товари й амуніцію. Більше від Америки треба буде аліянтам аж тоді, як вичерпаються кредити, перевозові засоби й сила в людях. Доперва тоді можна сподіватися натиску аліянтської пропаґанди на Америку.

Американські журналісти вже тепер розглядають, які арґументи буде ця пропаганда витягати. Догадуються, що головним арґументом буде велика втрата для Америки на випадок програ Англії й Франції. Мовляв, не треба багато уяви, щоби представити собі, що в такому випадку Америка стане перед завданням обороняти самій демократію й свободу проти німецького панування над Европою, яке то панування виробилоб Гітлерові апетит до панування над Европою, яке то панування виробилоб Гітлерові апетит до панування над усім світом. Звісно, Америці обіцяноб великий вплив на ведення війни, а ще більший на рішання миру.

Коли покищо цеї пропаганди ще нема, то це вважається за знак, що, не зважаючи на поважні труднощі у веденні війни, Англія й Франція ще не чуються загрожені ні военно ні економічно.

ОЧЕВИДЕЦЬ ПРО ЗАХІДНЮ УКРАЇНУ

(Подане тим, котрий щойно недавно опинився поза межами Советів).

Готувались до повстання.

Західня Україна була глибоко потрясена трагедією Карпатської України у березні 1939 р. Уже тоді кружляли неправдиві вістки про тісний союз Німеччини з СССР, що мав на меті поділ Польщі. Та як почалося німецько-польське напруження, то ніхто не думав про Совети, а зате вступила деяка надія на увільнення Західньої України зпід польського ярма, що з кожним днем ставало щораз то більш нестерпне.

Було очевидне, що йде до німецько - польської війни. Всіх хвилювало питання, як поставляться німці до української справи. Знікуди не було щодо цього ніяких інформацій. Ніхто з нас не знав про німецькі пляни на сході. Серед такої загальної дезорієнтації наближалася скорим кроком війна. Пізнати це було й по тім, що ендеки почали з цілою силою цькувати проти українців, як „німецьких прихильників".

Українська націоналістична молодь горіла бажанням повстати й обняти владу, поки прийдуть німецькі війська, щоб таким чином вимінути німецьку окупацію. Одначе старші здержували „гарячі голови" та оглядалися на „задні колеса", мовляв, хто зна, хто тут прийде і чи варт спускати кров з нашої, і так уже скрівавленої нації.

В Бережанщині від осени 1938 р. не вгавала партизанка. Невловимі борці стріляли до польських поліцаїв і кольоністів - мазурів. У відплату за те ляцькі поліцаї стріляли безпощадно до свідомих українських хлопців. Та це не застрашило наших сільських бойовиків. Вони далі по ночах муштрувалися з крісами по лісах і полях, приготовлюючись до остаточної розплати з ворогом. Подібне було і в Підгаєччині, де теж ховалися наші хлопці по лісах і мало хто ночував удома. І в інших повітах, як Камінка Струмилова, Бібрка, Рогатин, Миколаїв і т. д., були наші хлопці під зброєю та чекали нетерпеливо наказу до повстання, а нікому і до голови не приходило, що Західню Україну займуть найгірші наші вороги, большевики.

Дня 30. серпня 1939 р. Польща проголосила загальну мобілізацію. Багато українців втікали в ліси, бо не хотіли йти боротися за Польщу. Польська поліція деяких з них виловила й тяжко на них за те пімстилась. При кінці серпня можна було бачити у Львові ведених скованих молодих українців, на яких виднів напис „не спелнілі обовйонзку". Їх розстрілювано на цитаделі.

Мобілізація викликала паніку, пригноблення, доріжню, брак харчів і ліків, палива, нафти, свічок, сірників і т. д. Дня 31. серпня була дефіляда львівської залоги, що вирушала на фронт. Не було ніякого ентузіязму; військо йшло, як на заріз; жінки плакали, ніхто не віватував. Похоронний настрій тревав увесь час останніх передвоєнних днів.

Війна.

Дня 1. вересня 1939 р. польське радіо в 7. годині рано повідомило про початок війни і бомбардування пограничних міст. Коло 11. години над Львовом появилися літаки. Тому, що день перед тим був пробний алярм, усі думали, що це польські літаки. Та так не було. Це були німецькі літаки, що збомбардували Городецьку вулицю від „Коянткового" аж до вулиці Бема. Було 60 трупів і коло 200 ранених. Погибли дві українки з Маслосоюзу на Городецькій і кільканацять українських робітників, що працювали на Городецькій вулиці. Великі калюжі крови на Городецькій, розбиті доми, вибиті шиби ще довго викликали жах серед мешканців Львова. Від першого дня війни над Львовом панував жах. З кожним днем збільшались руїни, горе й голод.

Українське організоване життя завмерло з першим днем війни. Почалися масові арештування. У Львові арештували відразу 200 осіб на приказ з Варшави. Інтернували їх і вивезли до Кобрина коло Берези. Вивезли д-ра Ст. Шухевича, д-ра Д. Донцова, о. Я. Чемеринського, А. Жука, майже всіх емігрантів наддніпрянців, багато націоналістів, членів „Молодої Громади", службовиків „Центросоюзу" й т. п. Подібне було в цілому краю. Українські редакції не могли мати повного списку арештованих, бо безнастанні летунські алярми загальмували всякий рух у Львові. Українські тижневики вийшли ще з датою 3. вересня (але при кінці серпня), а щоденники видали ще кілька випусків у вересні. Дальше не могли вже видавати, бо не було паперу, а друкарні не працювали. Почтовий рух перервано з днем 1. вересня. „Діло" видало ще одно число без цензури, бо годі було її відшукати. За це польська поліція здемолювала редакцію і друкарню „Діла". Польські часописи виходили тільки на одній картці.

До Львова почали приїздити поїзди з утікачами з заходу, які ширили паніку. Щоденно німецькі літаки налітали на Львів, кружляли над містом, фотографували та скидали бомби на військові обєкти. Найбільше знищено головний двірець, залізничі варстати, двірці Клепарів, Підзамче і Личаків, Городецьку вулицю, летунську площу у Скнилові. Зовсім знищена Семінарська церква св. Духа при вул. Коперника 36. Частинно ушкоджені св. Юр, Успенська (Волоська) церква, монастир сс. василіянок при вул. Потоцького. З костелів найбільше потерпів костел св. Єлисавети коло головного двірця.

(Дальше буде).

ЯКА ЦІЛЬ ТЕПЕРІШНЬОЇ ВІЙНИ? — ПИТАЮТЬ АНГЛІЙЦІ

Більшість англійців, здається, не противиться війні, бо хоче знищення Гітлера й націзму. Та такі великі письменники та фільософи, як Бернард Шо, Г. Г. Велс, Едінгтон та Гокслей і інші, хочуть не тільки знати, проти кого вони воюють, але за що, себто хочуть знати, що повстане по війні й вигрі.

Є дуже мала надія, щоб теперішній конфлікт можна було скоро зліквідувати. Всі хочуть знищити гітлеризм, бо Гітлера вважають початком і кінцем теперішніх клопотів. Одначе ріжні вчені думають, що не сам Гітлер, як особа, наробив стільки клопотів; вони дивляться глибше на справу й доходять до висновку, що причиною, яка довела до триюмфів Гітлера, це самолюбні націоналізми европейських держав. На їх думку, тільки европейська федерація може противставитися гітлеризмові.

Як тільки вибухнула війна, Г. Г. Велс писав у лондонському „Таймсі": Рівночасно з тою війною ми потребуємо широкої дискусії. Є щось більше, важніше, як теперішня війна. Тому хочемо, щоб кожний громадянин брав участь у дискусії. Бо це є недопускальне, щоби буря загального нещастя (війна) скінчилася на якійсь конференції дипломатів".

І розпочата Г. Г. Велсом дискусія набрала широких розмірів. Фільософи, історики, астрономи, члени парляменту та міських управ, психольоги, пацифісти і дипльомати засипали англійські газети своїми письмами. Писали тисячами.

Їхні погляди зводилися до таких висновків:

1) Заперестати війну, одначе переконати цілий світ, що Англія бореться за щось більше ніж рівновагу сил, та щоби було далі те, що бувало, чи там за неекономічну суверенність держав,

2) довести до негайного замирення,

3) дискутувати „тихо", щоб не перешкодити війні, яку за всяку ціну треба виграти.

Як бачимо, з тої дискусії вийшли аж три ріжні погляди. Одначе найбільше прихильників має перша група, на чолі з Г. Г. Велсом. Для тої групи не важне те, щоб тільки знищити гітлеризм, бо хоч уже раз знищили Гогенцолернів, і чейже прийшов знову Гітлер. Велс твердить, що це система націоналістичного індивідуалізму та брак координації між народами є причиною нинішньої катастрофи.

Як до цього дійти? На думку Г. Г. Велса, треба якнайширше освідомити маси. В розмові з кореспондентом, американцем Джеймсом Б. Рестоном, Велс сказав, що „в Злучених Державах Америки є найбільша можливість провадити такі дискусії, бо нарід там не є засліплений війною".

Велс знає добре, чого він хоче, а саме „драстичного переформування ідей та взаємовідносин між народами; він не хоче революції в темноті, але т. зв. інтелектуальної революції чистих умів, яка повелаб до кращої системи, що на ній міг би спочити кращий світ річей".

„Правдива Ліга Націй, писав він у лондонському „Таймсі", могла би була повернути світ на кращий шлях іще в 1918—1919 рр.; правдива федерація людства може ще ще зробити завтра".

А Бернард Шо хоче, щоб заперестати війну негайно та скликати конференцію. Він написав до „Менчестер Гардіян" листа, в якому вихвалив Гітлера за його „отвертість і реалізм", обороняючи права Гітлера міняти свою думку щодо цеї чи іншої світової проблеми.

„Чого я хочу від Чеймберлина — писав Шо — це те, чи він буде бомбардувати Берлін, чи ні". За кожним разом, коли Гітлер висуває мирові пропозиції, Шо пропонує скликати міжнародню конференцію. Він теж закидає Чеймберлинові, що він „заслабий зо своїми арґументами з дипльоматами Німеччини та Москви".

Та такими своїми виступами Бернард Шо звичайно забавляє англійську публику, бо його арґументи, хоч часто добрі, вважають багато людей за „старече дитинство".

Є ще інші визначні англійці, що хоч у більшості чи меншості прихиляються до Велса чи Шова, мають трохи відмінні погляди на розвязку цього конфлікту, як от учений Джулієн Гокслей і інші.

Звичайно, такі вільні дебати не шкодять ні урядові ні теперішньому станові війни в Англії, бо англійці — нарід вироблений, знають, що значать слова, а що є акція, головно там, де загрожена Британська імперія.

КВЕБЕКСЬКІ ЖІНКИ ДІСТАНУТЬ ПРАВО ГОЛОСУ

Мало кому відомо, що квебекські жінки, що голосують в домініяльних виборах, не мають цілком права голосу в часі виборів до провінціяльної леґіслятури. Того права голосу добивались вони від цілої низки літ, одначе безуспішно. У часі кожної сесії леґіслятури, впродовж останнього десятиліття, зявлялася в леґіслятурі делеґація жінок, коли було предкладано законопроект, що уділяв права голосу жінкам. Одначе делеґація все була свідком, як цей всенок відкидувано. Навіть дуже патріотичний уряд „Юніон Насіонале" не дуже клопотався тим, щоб жінкам дати право голосу. Доперва теперішній ліберальний уряд премієра Аделярда Ґадбу, хотячи зеднати собі симпатії жінок, що, як відомо, мають великий вплив на своїх чоловіків при голсуванні, приобіцяв жінкам, що на випадок перемоги, дасть їм право голосу у виборах до леґіслятури і без сумніву виповнить свою обітницю, маючи 69 своїх послів на всіх 86.

Також у Квебеку нема старечих пенсій, хоч є вони вже у всіх провінціях, бо провінціяльна леґіслятура вперто противиться тому, щоб впровадити в себе домініяльний закон, що він у Канаді дає старечі пенсії і до котрих виплати причиняється частинно крім домінії також провінція і муніципалі.

СКІЛЬКИ ЕЛЕКРИТИ В ТІЛІ ЛЮДСЬКОМУ?

Людина і думає і порушається при помочі електрики. Вже й обчислено, скільки електрики в людському тілі знаходиться. Пересічно стільки, що нею моглаб світити три минути 25-ватова електрична лямпа.

В. Будзиновський.

КНЯЖА ПЕЧАТЬ

(Небилиця).

(3)

Зібралися на старім побоєвиці. Там, де колись давно бойки билися з якоюсь ордою, що йшла за гори, руйнуючи край. На поляні ще валялися кості давно побитих. Як пішов сильний дощ, то там, де сполокав землю, вивринали дальші кості. На тій поляні промовив до людей Зашко і закінчив словами:

— Будьте хоробрі, браття! Який буде кінець бою, не журіться. Хоч би не наша сила була здоймити голову з плечей Болеха, то ми таки спекаємося його. Маємо дуже добрий спосіб дістати іншого князя. Великий князь у Києві дуже любить власних князів племен заступати своїми князями. Як Болеха не дістанемо в наші руки, то вишлемо до Києва посольство і попросимо великого князя, щоби нам дав свого сина. Очивидно, щоби дав неженатого. Бо, поміркуйте собі, що наш князь повинен бути з нами сильніше звязаний. Нехай знає, що він один з нашої родини. Таке буде, як він візьме собі жінку з нашого племени.

Така гадка дуже подобалася Гунякові з Суходолу. Він промовив:

— Коли діло в тім, щоби спекатися Болеха; коли вже маємо йти по князя до Києва, то зробім це зараз, не підставляючи горла під меч болехівського князя. Болехівське князівство і так завелике. Відстанемо від Болехова! У Києві просім князя на окреме, гошівське князівство. Межа між обома князівствами нехай іде по середині між селами Должка і Гериня. В Болехові нехай далі княжить собі Болех, ми тут дістанемо іншого князя.

Бунтівникам на південь від згаданої межі подобалася така гадка, бо не потребували би битися з військом болехівського князя. До таких належав також Зашко. До слів Гуняка додав, гордо біючися в груди:

— Я за мої власні гроші вибудую князю палату з питьдесять двома вікнами і з дванацятьми коминами.

Зашко був такий щедрий, бо не сумнівався, що в збудований ним палаті княгинею засяде його донька.

Не всім така гадка подобалася. Не були з неї вдоволені всі ті бунтівники, що далі лишились би під Болехом. Без тих, котрих землі відійшли би до нового князівства, нарід північної частини Болехівщини не дав би собі ради в боротьбі з князем Болехом. Також дехто з полудневих громад радив, сяк чи так, з Болехом покінчити, щоби не пробував звоювати назад відпалу від нього частину.

Парусот кіс вилискувалися до сонця при кожній новій промові. Гори лунали одушевленими окликами. Краями поляни горіли вогні. Клуби димів неначе сірі облаки неслися понад головами зібраних. При тих вогнях баби випікали баранину і паляниці. З лісів вринали щораз то нові бунтівники і приставали до гурту.

Між боярами вість про бунт викликала велику тривогу. Бояри потерпали, що через князя, й вони можуть потерпіти від збунтованих. Правду кажучи, і бояри хотіли би дістати іншого князя. Вони вибрали депутацію з найзначніших і вислали її до Болехова на княжий двір. Депутати стали князеві пояснити, що якби він вступився, то врятував би землю від великого проливу крови, бо нарід успокоївсь би. Депутація просила князя, щоби зробив цю жертву для загального добра.

— Такий князь, що любить свій нарід, зробить таку жертву, — сказав один депутат.

— Такий, що любить нарід, зробив би так, — відповів князь сердито і рішучо, — та не такий, що має силу.

— Люди зруйнують ваш замок.

— То я канчуком присилую людей вибудувати новий!

— Юрба і нас виріже.

— Поховають вас.

— Нарід передівсім важить на твоє життя, князю!

— Я сам стану перед тим народом.

Князь приказав, щоби перед палату зараз заїхав його візок, запряжений четвернею, і щоби на коні сіли двайцять лицарів з його гвардії. Сідаючи на візок, князь звернувся до отамана гвардії з приказом:

— Як я не вернуся, то що години, аж до хвилини, коли прийде новий князь, спімаєш одного з моїх людей, хлоп чи боярин, і на ринку даси йому двацять і пять. Це буде моя остання воля як князя. Зрозумів?

— Дуже добре, — відповів отаман.

Коли візок рушив, душа князя радувалася. Він резкошувався гадкою, що це по своїй смерти буде давати людям по двацять і пять.

Князь підїхав до великої поляни в гошівськім лісі, на якій стояла головна сила ворохобників. Ґвардистам, що їхали перед візком, дав приказ вїхати в саму середину юрби. Не зробили цього, бо їх коні не послухали. Стрівожені світлим лісом сталевих кіс, ставали дуба.

— Вернімся, поки не вдарили на нас! — казали ґвардисти князеві.

— Вперед, у юрбу! — крикнув князь до візника й усміхнений погрозив юрбі пальцем.

Візник затяв коні. Князь підніявся і крикнув до народу:

— Хочу бачити, хто перший підійме на мене руку!

По цих словах передущі коси похилилися. Ґвардисти і візок стали поволі проглочуватися.

— Чому не розійдетеся? — кричав князь. — Тут для вас нема ніякої роботи!

— Є, чи нема, не вступимося відси! — відповів ґрізно Дар, великан і силач з Гошова. Кажучи це, схопив передущого коня при візку за зубело, що аж кінь став дуба.

— Відрубати руку! — князь приказав одному ґвардистові.

Ґвардист махнув мечем і рука впала на землю, коневі під копита.

Коли нарід побачив кров, кинувся всею своєю масою на ґвардію. Ледви ґвардисти отямилися, вже лежали на землі роззброєні і повязані. Порозміщували їх по льохах гошівських домів. Князь опинився в льосі Зашка.

Така неожидана і легка перемога попсувала ввесь плян керманичів тої ворохобні. Юрба не знала, чим провідники керувалися і яка була їх ціль. Нарід гадав, що як Болех уже не княжить, то вся робота ворохобників скінчилася і що пора розійтися, бо голоду ні холери вже не буде. Велика більшість гадала, що на прогнання голоду і повітря не конче потрібна аж смерть Болеха. З тої старим Печером знайденої старинної ворожби виходило, що вистане, як лихий не буде княжити. Більшість народу спокійно розійшлась. Лишилися тільки завзятіші. Ті, що подіставали по двацять пять і родичі Дара, котрому ґвардист відрубав руку. Вони наглили, щоби суд зробити зараз і князеві зараз відрубати голову.

Один був проти смерти, кажучи:

— Він здоровий і сильний хлоп. За нього дістав би добрі гроші. Продаймо його в неволю!

— Небезпечно! — заперечив другий. — Його треба таки зараз убити. Готов наробити великої біди, як яким чудом вихопитися з вязниці, або хто випустить його.

(Дальше буде).

НА РІЖНІ ТЕМИ

НОВІ НАСТАВЛЕННЯ.

Оклагомський університет поробив заходи, щоб урятувати від загибелі культуру й мову індіян.

Професори мов у цьому університеті збирають фонографічні рекорди індіянських мов та фільми з індіянських звичаїв і обичаїв. В університеті незадовго відкриють курси навчання мови племени черокі, котрих у стейті Оклагома є 40,000 осіб.

За цими заходами можна доглянути погляд, що ріжнородність мов в Америці краєві зовсім не шкодить та що якби так індіяни зовсім забули свою мову й перейшли на англійську, то Америка від цього не то що нічого не зискалаб, але може й втратилаб.

НАЙДЕМОКРАТИЧНІША КОНСТИТУЦІЯ В СВІТІ.

Відповідаючи Ґедіє, московському кореспондентові „Ню Йорк Таймсу", Лев Троцький кидає трохи світла на достовірність донесень заграничних кореспондентів у Росії.

Каже він, що ніде в світі стільки не впливається на таких кореспондентів, що в Росії. Під впливом постійного натиску на кореспондентів ті пишуть навіть такі несенітниці, що російська конституція найбільше демократична в світі, що большевицький уряд має глибокі симпатії до демократії, що він ненавидить Гітлера й таке інше.

Не дивниця, каже Троцький, що потім сталінівсько-гітлерівська угода таких кореспондентів заскакує,

Якби не давалися піддурювати урядовій пропаґанді, ця угода не булаб для них несподіванкою.

ХАЙ ЖИВЕ ҐІТЛЄР.

Каже анґлійська преса, що урядові повідомлення німецького уряду родинам жовнірів, що згинули на війні, пишуть:

„Ваш син більше додому не вернеться. Хай живе Гітлєр!"

Вістка може бути легко анґлійською пропаґандою. Якби це була правда, то або німецький уряд був би дуже глупий давати вістку, в котрій смерть члена родини противиться так грубо з життям Гітлєра, або може хтось в уряді знову саботажує Гітлєра.

ТІСЕНОВА ДОЛЯ.

Німецький уряд сконфіскував маєток німецького сталевого маґната Тісена, котрий фінансував націстичну пропаґанду, бо він не захотів вертатися до Німеччини.

Тісенів маєток у Німеччині обчисляють на 80 міліонів долярів. Отже навіть загроза такої втрати не заставила його вертатися в рідний край.

Видно, знав, що там може втратити щось більше, ніж 80 міліонів долярів. Що варт більше, ніж міліон, знаємо.

НЕМА ЗГОДИ.

Коли прихильники Гітлєра й прихильники Сталіна однодушно заспокоюють свою публику, що між Сталіном і Гітлєром властиво згоди нема, одна японська ґазета подає, що большевицький уряд продав націстичному урядові двацять підводних човнів, а рівночасно дозволив уживати російського порту Владивостока для нападів на анґлійські й французькі кораблі на Далекому Сході.

Як це покажеться правдою, то Росія знайдеться у позиції держави, що має з воюючою Німеччиною не договір про невтральність, але договір про воєнне союзництво.

БОЖЕВІЛЬНИЙ СВІТ.

Каже директор стейтового шпиталю для умово хорих у стейті Делавер, що нині світ є масово божевільний.

На доказ масового божевілля наводить масову нетерпимість.

Один американський журналіст дає кращий образ замішання, в яке ставить пересічного німця німецька урядова політика. Післали німця на війну, а тимчасом він там те й робить, що брудне шмаття пере. Казали йому, що Німеччина має здобути цілий світ для себе, а тимчасом фірер репетує за мир. Кажуть йому, що фірер завів у Німеччині єдність, а тут йому бомба попри саме вухо пролетіла. Кажуть, що це зробили анґлійці, а арештовано дві тисячі німців.

Справді, як тут не здуріти?

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

ДІТРОЙТ, МІШ.

1. Листопадове Свято.

Цього року Листопадове Свято відбулося в нашій громаді під знаком громадського обєднання і через те увінчалося надзвичайним моральним успіхом. Свято влаштувала центральна громадська орґанізація, „Українська Федерація Стейту Мішіґен", яка повстала недавно з обєднання всіх українських національних орґанізацій Дітройту, Гемтремку і Дірборну. Свято відбулося з тією самою програмою в окремі дні, і так: для східньої сторони відбулося в Українській Хаті в неділю, 5. листопаду, а для західньої сторони міста в Українськім Народнім Домі в неділю, 12 листопаду. В обох випадках перед концертовими програмами відправлено в церквах панахиди за поляглих українських героїв при масовій участі громадянства. В українській кат. церкві в Гемтремку відправив панахиду і виголосив горячу патріотичну проповідь о. д-р Тиханський, а в Дітройті в українській кат. церкві при вул. Кліперт відправив панахиду та сказав теж гарну патріотичну проповідь о. Побуцький.

Громадське обєднання доказало прямо чуда. В Українській Хаті, яка нормально містить усього пять соток крісел, було два рази стільки приявних на концерті. Всі проходи й виходові двері були так тісно заставлені збитою масою приявних, що прямо не можливо було протиснутися через салю. Кажуть, що коло двісті громадян мусіли вернутись додому задля браку місця. В бенкетовій салі Українського Народнього Дому, яка містить коло девять соток крісел, було присутніх на листопадовім концерті понад тисячу громадян. В обидвох концертах взяло участь більше як дві тисячі громадян. Настрій громадянства був щирий, святочний і патріотичний.

В концертових програмах взяли участь три місцеві українські хори, а саме „Український Хор ім. Котляревського" з Гемтремку під управою п. Л. Нахвостача, „Український Хор Боян" під управою п. А. Стисловського і „Український Національний Хор Думка" під управою п. О. Штика, обидва з Дітройту. Хори дали нам гарні і відповідні до свята точки, добре зіспівані й опрацьовані. Як солісти на обох концертах виступили: пані Стефанія Цимбаліста, сопран, яка відспівала такі знамениті концертові твори, як „Синя чічка" Гайворонського, „Горить моє серце" Лопатинського і Шуберта „Пісня нан водах". Пан Тарас Губіцький, професор „Дітройтської Музичної Консерваторії", скрипак, відіграв знамениту українську вязанку власного укладу і „Танець Вогню" Ді Фая. В обидвох концертах взяла участь теж молодеча „Українська Мандолінова Орхестра Київ" під проводом п. Курилова, яка дала до програми гарні народні вязанки,

З відповідними до свята деклямаціями виступили молоденькі панночки, Прихітко і Мовола.

Добре опрацьовані реферати, що висвітлювали значіння листопадового зриву, виголосили інж. П. Запорожець на концерті в Гемтремку, інж. Осип Любецький на концерті в Дітройті. Концерт відкрив вступним словом у Гемтремку д-р А. Т. Кібзей, а в Дітройті адв. Іван Кузь, предсідник Української Федерації. Кінцеве слово дав на обох концертах п. Василь Довгань. Він вказав на конечність обєднання українських національних сил у цілій Америці. Небезпека, яка грозить українському народові тепер від імперіялізму червоної Москви, казав п. Довгань, бє у дзвін трівоги й заставляє всіх українців до створення єдиного національного фронту без ріжниці партій, до яких вони досі належали. І так є, що не треба аж політичного специяліста, щоби бачив, що український нарід відчуває потребу обєднання і з усією щирістю йде за обєднуючими національними кличами, чого наглядним свідоцтвом були обидва концерти Листопадового Свята в Дітройті.

При кінці конечним є зверну и кілька завваг, а саме, що на будуче, задля поваги й іще кращого успіху наших національних свят, мусимо вистерігатися довжезних програм, які тревають три до чотири години. Ми це осягнемо через злуку наших хорів в один хор для таких святочних концертів. Замісць трьох або чотирох хорів у таких святах матимемо один великий хор з двіста співаків, як це було осягнене вже в нас підчас свята Хрещення України, 4. липня ц. р. Також наше громадянство, а властиво урядники наших орґанізацій повинні зрозуміти, що на таких святах, як Листопадове Свято, Шевченка й інші не повинноси виходити з оголошеннями ріжних біжучих підприємств, балів, представлень, базарів тощо. бо тоді поважний і святочний настрій свята перемінюється у пікніковий, базарний настрій, що навіть послужило деяким нашим заповідачам, які мають з природи веселу вдачу, до використання цеї нагоди для жартів і комізму, щоб розвеселити публику. Такі речі є навіть пожадані на бенкеті чи забаві, але ніколи на святі, де громадянство прийшло відсвяткувати велику історичну хвилину та згадати „не злим тихим словом" своїх героїв, які поклали свої буйні голови за визволення батьківщини. Тут жартів бути не може.

Поза ці малі інциденти Листопадове Свято в Дітройті мало цього року могутній, всенародній характер.

2. Вистава українських експонатів.

Кілька років за ініціятивою „Йонг Вименс Крісчен Асосієйшон" кожної осени відбувається в Дітройті у Міжнароднім Інституті вистава творів артистичних робіт жінок ріжних націй. Цього року така міжнародня вистава артистичних експонатів відбулася в Міжнароднім Інституті в пятницю й суботу, 10 й 11 листопаду. Цього року знов українське мистецтво запрезентувала на цій міжнародній виставці Філія Союзу Українок Америки в Дітройті, влаштувавши чудовий український кіоск. Ріжнородні багаті вишивки, килими, різьбарські гуцульські вибори, малярські образи, гливяні начиння манили грою гармонійних українських кольорів око глядача та притягали найбільше публики до українського кіоску.

Місцева американська преса дала одно з перших місць кіоскові Філії Союзу Українок, помістивши гарні знимки з експонатів та присвятивши українському мистецтву дуже теплі й прихильні рецензії.

3. Український Народній Дім.

Заклик до громадянства у справі Українського Народнього Дому, який недавно помістив на сторінках „Свободи" д-р А. Т. Кібзей, не пішов на марне. За ініціятивою уряду вже зорґанізовано хор, до якого вписалося двацять кілька співаків з молоді і старших. Відбулися вже дві проби і кожного разу вписувались нові члени до хору У. Н. Дому. Молодий дириґент, п. Степан Люпинецький, зачинає вже здобувати щиру симпатію і прихильність серед ширших кол співаків у Дітройті. Є надія, що тепер при У. Н. Домі повстане великий і гарний хор. Безперечно, що У. Н. Дім цього конечно потребує, бо без доброго хору і драматичного гуртка не може бути мови про українське культурне життя при У. Н. Домі. А для чогож У. Н. Дім збудований, як не для просвітньої й культурної справи?

М. Шустакевич.

МІЛВОКІ, ВІС.

Українські марки на виставі.

Здається, що нема на світі країни, в якій не був би поширений звичай збирання почтових марок. Та мабуть серед українців є дуже мало одиниць, щоб цікавилися збиранням марок, а вже тут в Америці то певно тих збирачів почислив би може й на пальцях рук. Та зате одиниці інших націй більше цікавляться збиранням українських марок. От кілька місяців тому за посередництвом журналу „Український Філятеліст" познайомився я з одним американцем, що збирає специяльно українські марки і має їх велику скількість. Я відвідав його й оглянув збірку та відніс з неї дуже миле враження. Бо наші українські марки, хоч видані підчас коротко триваючої самостійности нашої держави, то проте дають багато ріжнородности для збирача. А тепер до збірки філятелістів входить іще нова марка Карпатської України — свідок траґічної історії, так коротко існуючої держави.

Від 30. листопаду до 3. грудня буде марочна вистава в Мілвокі, Віс., де власне живе згаданий повище збирач українських марок. На виставі будуть також виставлені й українські марки. Я також вислав кілька важніших і рідких українських марок. А то в Мілвокі є досить велика українська громада, то подаю це до відома, що виставу можна буде звидіти у **Milwaukee Auditorium.**

Отже прийдіть оглянути українські марки, документи нашої історії!

Осип Кочан з Джоліет, Ілл.

ПОЩО ЛЯЛЬКА?

Англійські жовніри люблять носити з собою всякі улюблені речі й звірята, так звані „мескоти". Цей, наприклад, взяв собі ляльку.

МОРАТОРІЯ НА ДОВГИ ДЛЯ КАНАДІЙСЬКИХ ЖОВНІРІВ

Канадійські новобранці, з яких коло 32,000, мабуть з початком весни наступного року вийдуть на бойовий фронт, тішаться такими привілеями, виданими домініяльним і провінціяльним урядом, що їх можуть їм позавидувати звичайні смертельники або т. зв. „цивілі". І так домініяльний і провінціяльний уряди підприняли кроки, щоб охоронити вояків перед фінансовими журбами. У тій цїли домініяльний уряд наміряє, а албертійський уряд вже видав мораторію на довги для жовнірів, що, почавши від 3. жовтня вписались до армії. Та мораторія не відноситься одначе до осіб у цивільнім стані. Канадійські жовніри не потребують боятися, що втратять свої наділи (гомстеди), якщо не виповнили приписаних обовязків, або не платять податків.

Ця мораторія на жовнірські довги буде тривати, на підставі албертійського міністерського розпорядку, не тільки цілий час тривання війни, але ще 2 роки по її скінченні. Жовніри по увільненні з війська будуть управнені заняти ті роботи, де вони працювали перед їхнім вступленням до війська. Якщо жовнір поляже в війні або буде у такий спосіб покалічений, що стане неспосібний до праці, то в такім випадку зможе родина жовніра або він сам, коли вернеться з війни додому, одержати право посідання наділу землі (гомстеду) по заплаченні належитости. Ніякий віритель не може проти жовніра внести скарги до суду за віддання довгу, бо всі довги, зроблені жовніром, по вступленні до війська признається за неважні. Віритель, що уділить кредиту жовнірові, робить це на власну відповідальність. На підставі розпорядку албертійського кабінету міністрів такої скарги не можна внести навіть проти жінки жовніра або його дітей і то ще 2 роки по скінченні війни й увільнення вояка з війська. Албертійський уряд розпорядив, що жовнір може цілими літами не платити податків від свого дому або реальности і йому не можна їх продати за довги ще два роки по скінченні війни. Не дивота тому, що на перший мобілізаційний поклик зголосилися стільки добровольців до армії, що їх не можна було всіх приняти до війська, а тих, що вже принято, усувається, якщо покажеться, що мають якусь фізичну хибу, а на їхне місце є вже зголошених десятки нових новобранців.

ПЕС СЛИНОЮ СЕБЕ ЛІКУЄ.

Коли пси покусаються, то лікують свої рани тим, що їх часто старанно вилизують. А коли пес вилиже свої рани язиком, то їх добре і вичистить і охоронить слиною від мікробів, що витворюють розгнивання, бо слина вбиває такі мікроби. Так у давнині і люди лікували себе з поранення. Булоб добре, якби цей спосіб лікування ран знову відновили.

З УКРАЇНСЬКОГО ЖИТТЯ В АМЕРИЦІ

СИРАКЮЗ, Н. Й.

З діяльности сиракюзької громади.

1. Свято злуки відділів У. Н. Союзу.

В неділю, 15 жовтня 1939 р., відбулося в нашій громаді велике свято злуки відділів У. Н. Союзу, то є: Тов. Українська Січ, від. 282, і братство св. Петра і Павла, від. 39, які злучилися в один відділ під назвою „Тов. Українська Січ", від. 39 У. Н. С.

Злуку довершено концертом, полученим зо святочним обідом. Сповнились мрії місцевих членів союзовців, які вірять, що в єдності сила, а чого українському народові так дуже потрібно.

Свято злуки почалось у нас традиційним звичаєм. В неділю по великій Службі Божій о. М. Кузів відправив парастас і молебень за померлих і живих членів обох згаданих відділів У. Н. С. Тогож дня в Укр. Нар. Домі відбувся концерт, получений з обідом і промовами. На салю зійшлися члени обох відділів, як теж прибули союзовці з Обурн, Н. Й., з тов. Українська Січ, від. 283, і брат. св. Миколая, відділ 38. На початку програми члени Запорозької Січи, від. 283, ввійшли зорганізовано на салю під звуки пісні „Гей, там на горі Січ іде".

Свято відкрив о. М. Кузів молитвою. Підчас обіду промовляли: місцевий предсідник зо злученого відділу 39, п. І. Пігуляк, а о. М. Кузів виголосив гарну святочну промову злуки.

Святочний реферат виголосив головний фін. секретар-касієр У. Н. С., п. Р. Слободян. Бесідник зупинився на значінні злуки відділів, а опісля обширно висказав поступ У. Н. С., його надбання, силу членів і фінансів. Цікаво було почути про місцевих членів, яких список бесідник привіз зо собою, витягнувши його з головних рекордів. Він прочитав дослівно, як і хто держиться У. Н. Союзу поодиноко, чи з цілою родиною. Не конче до смаку було слухати тим, що то звикли багато говорити, а діл мало виказувати. Можливо, що виголошений реферат п. Р. Слободяна вплине не тільки на звичайних членів, але й на тих, що то люблять тільки розказувати й чужими руками добиватись достоїнства.

В міжчасі виступав укр. парохіяльний хор під проводом дяковчителя Й. Заяця з низкою народніх пісень: „Ликуй, Україно", гимн американських українців і інші.

Опісля представники з відділу У. Н. С. з Обурн, Н. Й., і з місцевих установ складали бажання і жертви злученому відділові ч. 39.

На поклик п. І. Пігуляка переведено збірку на визволення України, яка принесла $9.80. Гроші передано касієрові з „ОДВУ" ч. 9, який подасть жертводавців окремо.

Свято закінчено українським національним гимном, а опісля члени бавились при танцях до пізної ночі. Члени наші повинні тепер взятись до дійсної праці й за покликом п. Р. Слободяна зміцнити злучений відділ новими членами й доказати поступ ділом.

2. Концерт Михайла Голинського.

Дня 22. жовтня ц. р. заходами почесного голови Укр. Центр. Комітету відбувся в нас величавий концерт М. Голинського, при акомпаніяменті панни В. Стеткевич. Концерт почався в годині 8-мій вечором. Прибули громадяни місцеві і позамісцеві з Ром, Обурн, Фултон, і ін.

Виступ нашого славного співака, українського Карузa, зачарував усіх присутніх. Саля Укр. Нар. Дому тряслася від його сильного і мистецького співу.

Публика нагороджувала оплесками співака без перестанку.

Його пісні представляли в концертовій програмі образи нашої, колись могучої держави. Веселі дні, смутки і надії на краще, наші широкі степи, гори Карпати, наших гетьманів. Хотілося сидіти й вслухуватись без кінця.

Треба великого знавця та критика, щоб зміг вірно описати виступ нашого співака.

Хто з наших громадян був присутній на концерті, то певно в його памяті залишили глибокі сліди ті чудові пісні, які впродовж двох годин виводив п. Голинський.

3. Листопадове Свято.

В неділю, 5 листопаду 1939 р., відсвятковано в нашій громаді роковини світлих днів 1. листопаду. В годині 7 вечором в церкві св. Івана Хрестителя відправив панахиду гість з Обурн, Н. Й., о. М. Лисяк, при асисті місцевого пароха о. М. Кузева за поляглих героїв, які впали на полі слави за вільну Україну.

Підчас панахиди співав церковний хор під проводом дяковчителя Й. Заяця. Шкільні діти під проводом сестер служебниць асистували зорганізовано, як теж служили з прапорами: Тов. Укр. Січ., від. 39 У. Н. С., Тов. Запорозька Січ, від. 317, скавти і сестрицтво Серця Христового.

По панахиді о. М. Лисяк виголосив високо патріотичну проповідь з Листопадових днів, які щастям і радістю овіяли тому 21 літ наш український нарід. Згадуючи про славу минувшини, закликав вірних не впадати на дусі, а скупчувати силу і працювати для неньки України, поки не повстане воля України.

В 8-мій годині в У. Н. Домі почався святочний концерт.

Свято відкрив п. І. Пігуляк, який опісля проголошував точки програми.

Шкільні діти відспівали „Молитву за вітчину", „Безіменним Героям"; деклямував О. Кіш; „Пісня Стрільця" — спів дітей. „Над могилою борців" — деклямація О. Граб. „За горою, за лугами" — спів; „Інвалід" — деклямація Т. Оринич; „Віє вітер" — спів. Опісля виступили хлопці з крісами до вправ.

Сольо на скрипці відіграв учених початкуючої школи музики, М. Снігур, при акомпаніяменті панни М. Лущак.

Парохіяльний хор відспівав „Ой, там в гаю", „Накрила нічка", „Сумно мені, сумно".

„До України" деклямувала панна Анна Заліско; хор — „Єднайтесь, діти України", „За Україну", „Живи, Україно".

Святочний головний реферат виголосив п. Д. Галичин, головний рекор. секр. У. Н. С. Бесідник в одногодинним рефераті висказав хід подій в Україні, почавши від княжих часів і козаччини, зупиняючись на подіях теперішнього часу. Багато історичного матеріялу було висказано в святочнім рефераті, який скріпив нас на дусі. Також згадав про великі жертви, які наш нарід віддав за волю, між ними Головінського, Біласа, Данилишина, Коновальця і інших, а тепер найбільшу жертву — свіжу могилу Митрополита Андрія Шептицького. Реферат був дійсно глибоко обдуманий і патріотичний і він останеться довго в нашій памяті.

Збірка в церкві принесла $29.24, зо вступу при дверях $37.00. — Разом $66.24.

По відтягненні розходів решту грошей здержиться на місці до часу, коли можна буде вислати на призначену ціль. Це постановив місцевий Укр. Центральний Комітет.

5. Свято Хрещення України.

В нашій громаді йде підготова відсвяткувати 900-літні роковини хрещення України. Ця думка виринула вже давно в Укр. Центр. Ком. Та так уложились обставини, що ми спізнились від інших громад, одначе не занехали думки і мусимо виповнити наші національні обовязки.

Свято хрещення України укладається на величаве свято, яке відбудеться в нас 23. листопаду ц. р., в День Подяки.

Того дня місцевий від. ОДВУ ч. 9 в цім святі буде посвячувати хрест у церкві св. І. Хрестителя. Цей хрест передасть відділ ОДВУ ч. 9, як памятку для церкви.

Цей хрест є виробу нашого артиста-різьбара Лащука з Карпатської України. До купна хреста причинились ОДВУ ч. 9 і місцеві громадяни своїми лептами.

Збіркою на цей хрест занялася прихильниця ОДВУ, пані Юстина Туркевич. Разом зібрано $20.50.

Цей скромний, але щирий дар буде в памяті нашої громади, які причинились до купна хреста. Позісталі гроші вишлеться на визволення України.

Гавриїл Туркевич,
предс. рефер. У. Ц. Комітету.

І АМЕРИКА НЕ ЛИШИТЬСЯ ПОЗАДУ.

Коли европейські держави фабрикують ґазові маски міліонами, Америка робить собі приготування на всякий випадок... Нагорі американський жовнір з газовою маскою на голові. Нижче, наліво, Джордж Прайс, старший інспектор у федеральній військовій школі хемічної війни, в Еджвуді, Меріленд, пробує сочки до ґазової маски, спускаючи на них важкий предмет. Направо: робітниця збирає докупи газову маску. Внизу робітниці причіпають сочки до ґазових масок.

СПЕЦІЯЛЬНІ ДОКУМЕНТИ ДЛЯ ЛЬОЯЛЬНИХ ЧУЖИНЦІВ.

З бюра канадійського премієра міністрів видано оповістку, що будуть видані нові ідентифікаційні документи для деяких чужинців. Ті спеціяльні ідентифікаційні документи одержать ті ворожі чужинці, які з технічного огляду вважаються за таких, одначе доказали в военім часі свою льояльність і гідність довіря.

До тих останніх зачисляє канадійський уряд чехо-словаків, що насильно, проти своєї волі, дістались під панування Німеччини, одначе щодо котрих льояльности нема ніякого сумніву. Вони проте будуть у стані виміняти свої оригінальні цертифікати реєстрації за нові документи, що будуть їх хоронити в користанні їхніми громадянськими правами.

РОЗХОДИ НА ВІЙНУ ВИНОСИЛИ $9,300,829.

Бюро контрольора скарбу оповістило з початком листопаду, що канадійські спеціяльні розходи на теперішню війну виносили в жовтні б. р. $9,300,829. Які розходи на війну мала Канада у вересні б. р., покищо не оповіщено.

ПОСМЕРТНІ ВІСТІ

У понеділок, 27. листопаду, померла у Ню Йорку, Н. Й.,
МАРІЯ ДОМАРЕЦЬКА СЕТЗ.

У четвер, 30. листопаду, в годині 9:30 рано відправиться парастас у заведенню П. Яреми, 128 Іст 7. вулиця, а в годині 10. рано тлінні останки Покійної будуть відпроваджені до церкви св. Юрія, 29 Іст 7. вул.
Вічна Їй память!

ОБВАНТАЖЕННЯ АНҐЛІЙСЬКОГО ЖОВНІРА

Американський жовнір підчас громадянської війни мав на собі сто фунтів вантажу, а крім цього ще 15-фунтову рушницю. Французький жовнір підчас німецької війни в 1870 році мав вантажу 80 до 90 фунтів.

Анґлійський жовнір сьогодня має несповна 69 фунтів і, як каже анґлійська команда, цей вантаж розділений на його тілі в науковий спосіб так, щоб він можливо як найменше йому справляв недогоди.

СТАРІ МОЛОДЦІ.

Дехто думає, що коли чоловік доживе до 70 літ, то вже старець. І хто безупинно думає про те, що він уже старий, бо минуло йому вже 60 або 70 літ, то й справді ще скорше старіється і немічніє. Що думаємо, тим і стаємо. А чейже були й деякі дійсно старі люди, що мали по 80, або 90 літ, що тільки починали якесь важне діло. От, наприклад, славному німецькому ґенералові Гінденбурґові було вже понад 65 літ, коли він вславився своїми великими перемогами над москалями. А коли покликано його на президента, то вже 80 літ доходило йому. Славному анґлійському політикові Ґледстонові було 83 роки, коли вже четвертий раз став премієром. Славний німецький ґенерал фон Мольтке ще був головою пруського головного штабу, коли було йому 88 літ.

Тож не піддавайтеся думкам про старість, коли вам мине 80 або 90 літ! Ще й тоді думайте, що добре моглиб ви зробити для себе або для людства взагалі!

ТАРЗАН І ВОГНІ ТОРУ

(28)

Тарзан видав скорі розпорядки своїм товаришам, що вони мають чинити. „Стрільби в руки!" — закричав він нагло. „Ми зближаємося до камінної стіни. Дикуни миттю кинуть на нас свої списи і каміння. Вже тепер добре підгляньте тих дикунів, що найбільше небезпечні. Я керуватиму човном просто до цеї чорної нори!"

Стрільці прицілились і на знак Тарзана майже рівночасно висмалили до дикунів. Гомін розлягся по нетрах, а три дикуни повалились до води. Інші дикуни на вид цього збентежились. Вони стояли хвилину непорушно. Та наші подорожні не дармували. Знов закланцали замки стрільб і знов роздалися вистріли.

Ще кілька дикунів упали в воду. Решта почала втікати. Тарзан тимчасом усю увагу звертав на те, щоб човном попасти просто до чорного отвору. Вода була така рвуча, що найменша похибка булаб розторощила човен. Та йому пощастило. Ніс човна попав у нору. Миттю запанувала страшна темнота, хоч виколи око.

Наосліп гнались подорожні вперед, не знаючи, що їх очікує зпереду. Може який водопад? Може скали, серед яких на тріски розібється човен? Пері сягнув своєю рукою до руки Дженети і чуло її діткнувся. „Прощавай, дорога! Погано воно виглядає". „Прощай, дорогий!" — відповіла Дженета. „Не думай, що я боюся!"